

**ЦБ-ын үйл ажиллагаанд машинт эргүүлийг ашиглаж буй
өнөөгийн байдал, тулгамдаж буй асуудал**

С.Аринунбаяр.

СХД-ийн цагдаагийн I хэлтсийн

хэв журмын ажилтан,

цагдаагийн ахлах дэслэгч

Өнөөдөр цагдаагийн эргүүлийг, байнгын шуурхай удирдлагаар хангах чиг үүргийг ч шуурхай удирдлагын алба биелүүлж байна. Энэ алба нь, эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэхийн өмнө албаны бэлэн байдлыг шалгаж, зааварчлахаас гадна, үүрэг гүйцэтгэх явцад зохих хяналтыг хэрэгжүүлэн, эргүүлийн чиглэлд бий болсон хэв журмын нөхцөл байдлаас хамаарч, бусад албын харилцан хамтын ажиллагааг хангаж, нэмэлт хүч хэрэгслийн туслалцаа дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээ авдаг юм.

Түүнчлэн эргүүлийн үйл ажиллагааны нэг онцлог нь, зам тээврийн салбарт хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан үүргийг хэрэгжүүлэн биелүүлэх явдал юм. Замын цагдаагийн эргүүл нь, тээврийн хэрэгсэлийн хөдөлгөөнд хяналт тавих, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг ханган биелүүлэх явдал юм.

Хэв журмын албаны эргүүлийн үйл ажиллагааны онцлог, чиг үүрэг нь цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд голлох байр суурийг эзэлж, цар хүрээ нь өргөн болох нь тодорхой байна.

Эрүүгийн болон нийгмийн хэв журмын нөхцөл байдал нь хэв журмын албаны ажлын зохион байгуулалтанд шууд нөлөөлөх хүчин зүйл болно.

Цагдаагийн байгууллага эргүүлийн үйл ажиллагааг Хөдөлгөөнт /машин/, Явган, Мотоцикль, Нохой, Морьт хэлбэрээр эрүүгийн болон хэв журмын нөхцөл байдал, хүн амын нягтрал, хөдөлгөөн, бий болсон цаг үеийн нөхцөл байдалд зохицуулан гүйцэтгэж иржээ.

Цагдаагийн эргүүлийн үйл ажиллагааг зохион байгуулахтай холбоотой эрх зүйн актуудыг мөрдөж, хэрэгжүүлэж ажиллахын зэрэгцээ “Хөдөлгөөнт эргүүл ажиллах заавар”, “Дүүргүүдийн цагдаагийн хэлтсийн кабонд ажиллах заавар”-ыг ЦЕГ-ын дэд даргаар батлуулан үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэн ажиллаж байжээ.

Нэг чиглэлд офицер 4, цагдаа-жолооч 4, нийт **8** алба хаагчийн бүрэлдэхүүнтэй, 3-4 ээлжтэйгээр 24 цагаар тасралтгүй үүрэг гүйцэтгэж байсан байна. Чиглэлд ажиллах алба хаагчдын сэтгэл зүйн байдалд үнэлэлт, дүгнэлт

өгсөний үндсэн дээр, темпераментийн хослолыг бүрдүүлж, хамтрагч нарыг томилж байжээ.

Техник, хэрэгслийн хувьд: Автомашины суурин станц 1, гар станц 1, бугуйн гав, цахилгаан бороохой 1, резин бороохой 1, хутганаас хамгаалах хантааз 2, проектор 1, согтуурал хэмжигч 1, гэрэлтдэг хантааз 2, хөтлөгдвөл зохих баримт бичиг: Рапортын дэвтэр, Гэмт хэрэг, зөрчлийн дуудлагын бүртгэл, Зарлан мэдээллийн дэвтэр, Захиргааны зөрчлийн бүртгэл, Объектийн судалгаа, Үзлэгийн тэмдэглэл, Зайны сургалтын хавтас зэрэг бүрдэлтэй байхаар зохицуулалт хийсэн байна.

Хөдөлгөөнт буюу машинт эргүүлийг удирдах удирдлага нь гудамж талбай, олон нийтийн газар, гэмт хэрэг, захиргааны зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход машинт эргүүлийн үйл ажиллагааг оновчтой зохион байгуулах, хяналт шалгалтыг давхар гүйцэтгүүлэх, мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх явдлаар хангагдана.

Тухайн нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн газар, хэлтсийн даргаас эрүүгийн болон хэв журмын нөхцөл байдлыг судлан үнэлж, хөдөлгөөнт эргүүлийг зохион байгуулах талаар гаргасан шийдвэр нь уг эргүүлийг удирдах удирдлагын үндэс болно.

Өнөөдөр хөдөлгөөнт эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа машинт эргүүлийн офицер, ахлагч нарт маш олон хүндрэл учирч байдаг.

Машинт эргүүлийн чиглэлд үүрэг гүйцэтгэж байгаа офицер, ахлагч нар нь үүрэг гүйцэтгэх хугацаандаа ихэвчлэн захиргааны зөрчил, тогтоосон журам зөрчсөн үйлдлийн тухай дуудлага хүлээн авч шалган шийдвэрлэдэг.

Зарим тохиолдолд гэмт хэргийн тухай дуудлагыг хүлээн авч, хэргийн газар хамгийн түрүүн очиж, хэргийн газрыг хамгаалалтанд авч, гэмт хэрэг, зөрчлийн тухай эрэн сурвалжлах хойшлуулшгүй ажиллагаа явуулж байна.

Машинт эргүүлийн офицер, ахлагч нар захиргааны тогтоосон журам зөрчиж зөрчил гаргасан иргэдэд торгуулийн арга хэмжээ авах эрх нь байдаг хэдий боловч эргүүлийн офицер нь эргүүлийн цагдаагийн адил хэмжээнд торгуулийн арга хэмжээ авах эрхтэй байдаг байна.

Учир нь эргүүлийн офицерын торгох торгуулийн арга хэмжээний дээд хязгаар нь 1000-5000 төгрөг торгуулийн арга хэмжээ авдаг. Иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагыг шийтгэвэрээр торгох гэхээр торгох эрх нь эргүүлийн офицерт байдаггүй байна.

Энэ нь, эргүүлийн офицерын гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийгмийн хэв журам сахиулах, гэмт хэрэг, захиргааны зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг хийх,

нөгөө талаар захиргааны тогтоосон хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэнд хяналт тавихад учирч байгаа нэг том хүндрэл бэрхшээл юм.

Түүнчлэн Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хуулиар 24 цагийн үүрэг гүйцэтгэсэн цагдаагийн алба хаагч 72 цаг амрах ёстой байдаг боловч өнөөгийн нөхцөлд энэ хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд амраадаггүй, амрах нөхцөл боломжоор тухайн нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллага хангадаггүй.

Өвлийн улиралд 24 цаг ажиллаад 72 цаг амрах, зуны улиралд 24 цаг үүрэг гүйцэтгээд 48 цаг амрахаар зохицуулагдаж байна. Энэ нь Нийслэлийн ХЭГ-т ажиллах хугацаанд 24 цаг үүрэг гүйцэтгээд 72 цаг амрах боломжоор тодорхой хэмжээгээр хангаж чадаж байсан.

Гэтэл, цагдаагийн байгууллагын шинэчлэлийн бодлогын хүрээнд дүүргүүдийн цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасагт хувиарлагдан очсон хөдөлгөөнт эргүүлийн офицер, ахлагч нар өнөөдрийн байдлаар 24 цагийн үүрэг гүйцэтгээд тухайн ээлжээс буусан өдрөө амардаг боловч амарсаны маргааш нь 6 цагийн явган эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэх үүргийг давхар хүлээж байна. Энэ нь тэдний ажил үүрэг гүйцэтгэлийн чанар, үр дүнд тодорхой хэмжээгээр нөлөөлж байна.

Учир нь оройн 17 цагаас оройн 23 цаг хүртэл үүрэг гүйцэтгээд маргааш өглөө нь бүтэн 24 цагийн турш өөрсдийн хариуцсан нутаг дэвсгэрт машинт эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэхээр тэдний үүрэг гүйцэтгэх чадвар тодорхой хэмжээгээр буурах, эрүүл мэндэд нь сөргөөр нөлөөлөх, залхах нөхцөл бүрддэг байна.

Машинт эргүүлд үүрэг гүйцэтгэж байгаа офицер, ахлагч нар өвлийн улиралд хүйтэн машинд 24 цаг үүрэг гүйцэтгэдэг, энэ хугацаанд даарч эрүүл мэндээрээ байнга хохирч байдаг байна.

Учир нь, авто машиныг байнгын ажиллагаатай байлгаж, дулаан байх гэхээр тухайн хоногийн хугацаанд үүрэг гүйцэтгэхэд зориулан олгож байгаа шатахууны хүрэлцээ хангалттай олгогддоггүйгээс машинаа тодорхой хугацаанд унтрааж, түлшээ хэмнэх хэрэгтэй болдог бөгөөд энэ нь машинт эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа офицер, ахлагч нарт тулгарч байдаг 2 дахь хүндрэл бэрхшээл юм.

Машинт эргүүлийн машинд өвлийн улиралд хоногт 12-14 литр шатахуун, зуны улиралд 7-9 литр шатахуун олгох нормтой байдаг байна. Энэ нь бодит байдалтай нийцдэггүй, гэмт хэрэг, захиргааны зөрчлийг таслан зогсоох, урьдчилан сэргийлэхэд хаанаа ч хүрдэггүй байна.

Мөн, авто машины парк шинэчлэлт нэн түрүүнд хийх шаардлагатай байна. 2008 онд Нийслэлийн хөдөлгөөнт эргүүлийн газарт нийлүүлэгдсэн БНСУ-ын HUNDAI үйлдвэрт үйлдвэрлэсэн Аксент маркийн 50 авто машин нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийгмийн хэв журам хамгаалах, гэмт хэрэг, захиргааны зөрчлийг таслан зогсоох, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанд 24 цагийн турш зогсолтгүй ажилласнаар моторын үйл ажиллагаанд нь эвдрэл гэмтэл их гардаг байна.

Энэ машины тасралтгүй ажиллах хугацааг нь, энгийн хүний унаж байгаа автомашинтай харицуулахад 10 жил явсан автомашинтай адил хэмжээнд ажилласан байдаг нь маш их ачаалалтай ажилладаг болох нь харагдаж байна.

Мөн тус автомашин нь БНХАУ-д үйлдвэрлэгдсэн автомашин учир битүүмжлэл маш муутай, дотор салонд дуу чимээ маш хурдан ордог, эд анги нь хэврэг тул тогтоосон стандарт шаардлага хангадаггүй байна.

Түүнээс гадна, 24 цагийн хугацаанд үүрэг гүйцэтгэж байгаа эргүүлийн офицер, ахлагч нарт олгогддог хоолны мөнгө 2300 төгрөг байдаг нь одоогийн зах зээлийн ханшаар хангалттай хүнсний бүтээгдэхүүн авах боломжгүй байгаа нь одоогийн тулгамдаж байгаа асуудлын нэг юм.

Нөгөө талаар, ажил үүргийн давхардал Нийслэлийн Хөдөлгөөнт эргүүлийн газар байхад байдаг байжээ. Тухайлбал Мэдээлэл Шуурхай Удирдлагын төвөөс ирж байгаа дуудлага мэдээлэлийг чиглэлд үүрэг гүйцэтгэж машинт эргүүлийн байгаа алба хаагч нар хүлээн аваад гэмт хэрэг, зөрчлийн газарт шуурхай очдог боловч тухайн дуудлаганд харьяа дүүргийн цагдаагийн хэлтсийн шуурхай удирдлагын үзлэг багтай давхардаж очиж байдаг тул энэ давхардсан дуудлаганд очсон автомашины шатахуун үргүй зардал гарч байдаг байна.

Автомашин бүрт олгогдож байгаа тусгай хэрэгсэл нь, олон улсын стандартад нийцэхгүй техник хэрэгсэл байдаг. Энэ тусгай хэрэгсэлийг цагдаагийн алба хаагч захиргааны зөрчил гаргасан иргэнд хэрэглэхэд иргэдийн бие эд эрхтэнд тодорхой хохирол учруулж, алба хаагч нарт эргээд хариуцлага тооцогдоход хүрдэг.

Эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа алба хаагчдын хувцасны хангалт нормыг бусад төрөл мэрэгжилийн алба хаагч нараас норм хугацааг нь богиносгож олгуулж байх ч шаардлагатай.

Учир нь гудамж талбай, олон нийтийн газар машинт эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа алба хаагчдын хувцас форм нь нарны гэрэл, цас бороо, салхинд гандаж өнгө үзэмж нь, конторт сууж үүрэг гүйцэтгэдэг алба хаагчдаас

түрүүлж муудаж, өнгө үзэмж муутай болсон байдаг нь иргэд, олон нийттэй хамгийн их харьцдаг алба хаагчдын гадаад хувцаслалтанд анхаарах цаг болсныг харуулж байна.

Түүнчлэн 24 цагийн хугацаанд хөдөлгөөнт буюу машинт эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа офицер, ахлагч нар Мэдээлэл Шуурхай Удирдлагын төв болон харъяа дүүргийн цагдаагийн хэлтсээс ирж байгаа нийт гэмт хэрэг, зөрчлийн дуудлага мэдээлэлийн 60-70 хувийг хүлээн авч шийдвэрлэдэг байсан.

Өнөөдрийн байдлаар, хөдөлгөөнт эргүүлийн автомашинууд нь дүүргийн цагдаагийн хэлтсийн мэдэлд шилжин очсоноос хойш ажлын ачаалал нэмэгдэж нийт дуудлага мэдээлэлийн 80-90 хувийг хүлээн авч шийдвэрлэдэг болсон бөгөөд хоногийн хугацаанд хөдөлгөөнт эргүүлийн нэг авто машин 15-30 дуудлага мэдээлэл хүлээн авч шийдвэрлэж байна.

Мөн алба хаагч нарт олгогдож байгаа өвлийн хувцсыг ялгавартайгаар олгогдож байгааг анхааралдаа авах цаг болсон байна.

Учир нь замын цагдаагийн зохицуулагч цагдаа нь өдрийн 6-8 цагийн үүрэг гүйцэтгэдэг бол машинт эргүүлийн алба хаагч нар 24 цагийн үүрэг гүйцэтгэдэг бөгөөд замын цагдаагийн албанд ажиллаж байгаа алба хаагч нарт нохойн арьсан гутал, ноолууран цамц зэргийг нэмэгдэл байдлаар олгодог нь харьцангуй ялгаатай.

Тэгэхлээр энэ өвлийн хувцасны нэмэлт хангалтыг машинт эргүүлийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа алба хаагч нарт ижил тэгш олгож байх шаардлагатай юм.

Түүнээс гадна, машинт болон явган эргүүлийн алба хаагч нар дүүргүүдийн цагдаагийн хэлтсийн харъяанд шилжин очсон цагаас хойш алба хаагч нарын ажлын үзүүлэлтийг сайжруулах нэрийдлээр торгуулийн хуудасыг их хэмжээгээр шахаж байна.

Өдөрт нэг алба хаагч 10-20.000 төгрөг, машинт эргүүлийн алба хаагчдыг 24 цагийн хугацаанд 20-30000 төгрөгийн торгуулийн арга хэмжээ авч захиргааны зөрчил илрүүлж ажилла гэсэн үүрэг чиглэл өгөгдсөний улмаас, цагдаагийн алба хаагч нар иргэд, олон нийтийг ялимгүй шалтаг шалтгаанаар захиргааны арга хэмжээ авч иргэдийг хохироох, хууль зөрчих асуудал их гарах болсон.

Түүнээс гадна, автомашины эвдрэл гэмтлийг машинт эргүүлд ажиллаж байгаа офицер, жолооч-цагдаа нар тухайн эвдрэл гэмтлийг хамтарч, хариуцсан чиглэлд нь ойрхон байгаа засварын газраар өөрсдийн нөөц бололцоогоо ашиглан засуулдаг явдал байсаар байна.

Учир нь, Цагдаагийн Ерөнхий газрын автобаазад янзлуулдаг хэдий боловч автобаазын засварчид чанарын шаардлага хангахгүй техник хэрэгслээр засварладаг учир тэр нь тогтоосон норм шаардлагыг хангахгүй, хугацаанаас өмнө дахин эвдэрч байдаг учир тэд хувийн засварын газраар янзлуулахад хүрдэг.

Автомашины дугуй ч мөн шаардлага хангадаггүй. Тавьж олгосон дугуй нь автомашинд олгогдсон өдрөөс хойш 30000 км явж дахин дугуй олгогдох ёстой байдаг боловч тогтоосон км болон хугацаанд замын саад бартаанаас болж норм хугацаанаасаа өмнө элэгдэж дуусдаг тул алба хаагчид нь, өөрсдийн дотоод нөөц бололцоогоороо дугуй худалдан авч тавихад ч хүрч байжээ.

Нөгөөтэйгүүр тогтоосон хугацаанд хүрээгүй техникийн эвдрэл гэмтэл гарсан тохиолдолд хариуцсан чиглэлд ажиллаж байгаа нийт офицер, жолооч-цагдаа нар нь хариуцах жишээтэй анхаарч, өөрчилмөөр, хоёр талтай авч үзэж болмоор асуудлууд гарсаар байдаг байна.